

Over solidariteit en bravoure

Een ace was in de Eerste en de Tweede Wereldoorlog een betiteling voor een gevechtsvliegenier die erin gespecialiseerd was om tegenstanders uit de lucht te schieten. Al in de Eerste Wereldoorlog groeide enige verering voor dit soort 'helden'. Hun scores hielden ze bij met inscripties op de buik van het vliegtuig. In de Tweede Wereldoorlog speelde de luchtmacht een veel prominentere rol. Bart Funnekotter, redacteur van *NRC Handelsblad*, tekende het verloop van de strijd in de lucht op aan de hand van de lotgevallen van vijftien van deze jachtvliegeniers, een willekeurige

selectie. Het zijn korte biografietjes van piloten uit Duitsland, Engeland, Amerika, Rusland, Canada en Japan. Strijdtonelen waren: westfront (*Battle of Britain* 1940 en Luchtslag om Europa 1943-45), Middellandse Zeegebied, oostfront en Zuidoost-Azië. De levensverhalen bevatten veel bijzonderheden over vliegtuigtypes en staaltjes solidariteit en bravoure. Funnekotter spreekt zeer deskundig over zijn onderwerp. Interessant voor lezers met belangstelling voor oorlogsluchtnavigatie. Het boek verscheen oorspronkelijk in 2007. Omdat auteur en uitgever meenden dat bij het uitsterven van de gene-

ratie oorlogsvliegers hun verhalen niet verloren mogen gaan, beleeft het boek na zes jaar een heruitgave.

Jan van Oudheusden

Op weg naar een nieuwe wereld

N et als bij iedereen die opgroeide in de jaren vijftig en zestig, ging het ook bij ons thuis aan tafel vaak over de oorlog. Het waren geen heldhaftige verhalen die mijn ouders vertelden; mijn vader had niet gevochten, mijn moeder was geen koerierster geweest en ze hadden geen onderduikers verborgen. Hun 'verzetsdaden' bestonden uit het weleens lezen van *Vrij Nederland* en het af en toe luisteren naar koningin Wilhelmina op *Radio Oranje*. Hun verhalen gingen over het overleven in moeilijke omstandigheden, zoals dat ook tijdens de grote crisis het geval was geweest. In mijn kinderverbeelding waren het jaren waarin de zon nooit scheen. Die ging pas weer schijnen vanaf de bevrijding. Vreemd genoeg vertelden mijn ouders nauwelijks iets over die blijde gebeurtenis, wel dus over de periode ervoor: de Hongerwinter, het bombardement op het Bezuidenhout, het Zweedse

wittebrood – dat anders dan Burma vermeldt, niet uit vliegtuigen geworpen werd, maar, nadat het meel per schip was aangevoerd, door Nederlandse bakkers werd bereid – en de voedseldroppings. Honger, kou en ontbering, daar ging het vooral over. Verbaasd was ik dan ook, toen ik – jaren later – filmbeelden van Den Haag uit het bevrijdingsjaar zag met een hoop fietsers – blijkbaar hadden de oosterburen er nog heel wat achtergelaten – en zo te zien, weldoervoede mensen. Zoals elke kinderlijke voorstelling, moest dus ook die van de bevrijding worden bijgesteld. Mijn ouders, die in het laatste oorlogsjaar waren getrouwd, hadden net als miljoenen andere Europeanen één wens: een rustig gezinsleven. En dat was ook de zorg van de naoorlogse regeringen: hoe uit de wanorde, de armoede, de ellende en de zedenloosheid – want zo was de toestand natuurlijk wel –, ordelijke en welva-

rende samenlevingen konden worden opgebouwd. En dat verklaart waarom de gebeurtenissen uit het bevrijdingsjaar uit ons collectieve geheugen lijken te zijn gewist. In West-Europa brak een heerlijke tijd aan voor technocratische bestuurders: de toekomst was aan de planeconomie en de verzorgingsstaat. Platgebombardeerde steden konden nieuw, en dus beter, opgebouwd worden; frisse lucht en veel licht zouden de mens gelukkiger maken en rationeel geleide economieën en Europese samenwerking zouden voor welvaart en vrede zorgen. De ideeën waren niet nieuw, evenals de toepassing ervan. Voor de oorlog leefden ze al in de sociaaldemocratische beweging (het Plan van de Arbeid) en in de Verenigde Staten had president Roosevelt met de New Deal de uitwassen van de vrijmarkteconomie aangepakt. Maar sociaaleconomische sturing was natuurlijk ook